

תת"ע 1279/08/14 - לקפיש אילן נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום לתעבורה בתל אביב - יפו

תת"ע 1279-08-14 מדינת ישראל נ' לקפיש

לפני כבוד השופט אהרן האוזרמן
המבקש:
נגד

המשיבה:
מדינת ישראל

החלטה

בפניי בקשה לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק"), במסגרתה עתר הנאשם לקבלת החזר הוצאות הגנתו, וזאת לאחר שזוכה לאחר שמיעת הוכחות זיכוי מחמת הספק.

הרקע לבקשה:

כנגד המבקש הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של נהיגה בשכרות בניגוד לסעיפים 62 (3) ו-64ב(א)(3) ובקשר עם סעיף 39(א) לפקודת התעבורה, תקנה 169 (א) לתקנות התעבורה.

על פי עובדות כתב האישום נחשד המבקש בכך שביום 25/7/14 נצפה על ידי שוטר נוהג ברכב בשטח חניון ציבורי ברחוב ציקלג, סמוך לבית מספר 15 בתל-אביב, כשהוא שיכור.

המבקש כפר בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום ולמעשה טען להגנתו מלכתחילה טענה אחת בלבד והיא כי לא נהג ברכב.

המבקש הודה כי היה שיכור ובכל עובדות כתב האישום, כולל בבדיקת הנשיפה ובתוצאה שהתקבלה בבדיקה וכפר כאמור בגרסת השוטר כי נתפס בכף על ידו שעה שהוא נוהג ברכב.

בתיק נשמעו הוכחות, כאשר מטעם המאשימה העיד השוטר כאמור כעד יחיד. במסגרת פרשת ההגנה העיד המבקש ועד נוסף שנכח במקום והעיד לטובתו.

לאחר ששמעתי את פרשת התביעה ואת פרשת ההגנה, מצאתי לזכות את המבקש מחמת הספק, שכן מצאתי כי לא הוכח בפני מעל לכל ספק סביר כי המבקש אכן נצפה על ידי השוטר כשהוא נוהג ברכב קודם שנעצר במקום.

ראוי להוסיף כי "בנסיבות המקרה" שנרשמו על ידי השוטר בכתב ידו בגב ההזמנה לדין שמסר למבקש (המהווה את כתב האישום), נרשם התיאור הבא:

"הנ"ל נעצר לבדיקה שגרתית על ידי ברחוב ציקלג 15 בתל-אביב. ביקשתי ר.ג. וכאשר הגיש לי הנ"ל את הר.ג. הרחתי ריח חזק של אלכוהול מפיו, ביקשתי ממנו לצאת מהרכב, אותו ראיתי נוהג ובדקתי אותו במכשיר הנשיפון ...".

פרט למילים: "**אותו ראיתי נוהג**" לא מפרט השוטר בשום מקום את מסלול נסיעת הרכב, היכן היה הרכב, באיזה מרחק מהרכב היה השוטר כשאחרון הבחין ברכב, מאיזה כיוון הגיע ולאיזה כיוון נסע הרכב, מה היה מרחק הנסיעה, והיכן נעצר הרכב על ידי השוטר.

בנוסף מצאתי כי מתקיימים ליקויים נוספים ברישום הדו"ח וכן בעובדה כי שוטרת נוספת שנכחה במקום, לא נרשמה כעדת תביעה ולא רשמה דבר. מצאתי כי מחדלי חקירה אלו פוגעים ביכולתו של המבקש להתגונן ומשום כך הוריתי על זיכוי מחמת הספק.

טענות הצדדים:

על פי הנטען בבקשה לא היה לתביעה יסוד להגשת כתב האישום, שכן המבקש טען מהרגע הראשון כי לא נהג ולא נראה על ידי השוטר נוהג.

רישיון הנהיגה של המבקש נפסל בהחלטת קצין משטרה למשך 30 יום. המאשימה ביקשה להאריך את הפסילה עד לתום ההליכים, התקיים דיון ביום 5/9/14 והבקשה נדחתה.

לאחר ניהול הוכחות, ביום 20/4/15 ניתן פסק דין המזכה את המבקש מחמת הספק כאמור.

המבקש עותר להוצאות עו"ד בסך 11,800 ₪ וצירף חשבונית לבקשה. בנוסף עותר להחזר הוצאות הגנה מוגדל

בהתאם לתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר) תשמ"ב - 1982 והתוספת הראשונה להם, בגובה מחצית מהסכום הקבוע בתקנות, בסך הכול תוספת של 2,196 ₪.

טענתו העיקרית של המבקש כלפי השוטר כי רשם בטעות עובדה לא נכונה בכתב האישום לגבי הנהיגה וכן למחדלי חקירה נוספים שהובילו להגשת כתב אישום שגוי מלכתחילה נגדו וגרמו לו נזק.

טענה נוספת של המבקש מופנית כלפי רשויות התביעה, אשר לטענתו התרשלו בניהול ההליך, אם מלכתחילה בהגשת כתב האישום, וכן במשך ניהול ההוכחות בתיק, אף לאחר ניסיונות גישור של בית המשפט ופניות של סגורו לא הועילו. התביעה התבצרה בעמדתה להמשיך ולנהל את התיק.

טענת המשיבה מאידך היא כי ראשית מדובר בזיכוי מחמת הספק; שנית המבקש נצפה על ידי השוטר במקום נהג והזיכוי נובע רק בשל רישום לא מספק על ידי השוטר.

השאלה הרלוונטית לעניינו היא האם היה בידי התביעה "יסוד לאשמה" בהתאם לדרישות סעיף 80 א' לחוק העונשין ולעניין זה עמדת המשיבה היא כי החומר שעמד בפני התביעה עובר להגשת כתב האישום מעלה אצל כל תובע סביר צפייה כי יש בו די ראיות לכאורה על מנת לבסס הרשעה.

בנוסף טענת המשיבה היא כי לא ניתן לראות בהתנהגותה בכל שלב סיטואציה חריגה של קיומו של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה או אי סבירות מהותית ובולטת בהתנהלותה.

סיכומו של דבר, עמדת המשיבה היא לדחות את הבקשה, שכן לא מתקיים אף אחד מהחריגים הקבועים בסעיף 80 לחוק העונשין כאמור, היינו סיכוי הרשעה היו טובים וכן לא נמצא זדון או חוסר תום לב גם בהגשת כתב האישום וגם בניהול התיק.

דין והכרעה:

המצב המשפטי

סעיף 80(א) לחוק העונשין תשל"ז - 1977 קובע כי;

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד לאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ה-1982 בסכום שיראה לבית המשפט"

הוראה זו, מטרתה, לאזן בין אינטרס הנאשם, שהעמדתו לדין נמצאה כבלתי מוצדקת, לבין האינטרס הציבורי בשמירת תקציב המדינה ובמניעה של הרתעת יתר מפני הגשת כתבי אישום.

סעיף 80(א) לחוק קובע שתי עילות לפסיקת הוצאות ופיצויים לנאשם שזוכה במשפט פלילי שנפתח שלא על דרך קובלנה: **האחת**, שראה בית-המשפט שלא היה יסוד לאשמה; **והשנייה**, שראה כי מתקיימות נסיבות אחרות המצדיקות זאת;

העילה של "לא היה יסוד לאשמה" היא כאשר הנאשם זוכה או בשל כך שהאישום נגדו בוטל. זיכוי או ביטול כאמור (בהתאמה), הוא תנאי מוקדם והכרחי אך אין הוא תנאי מספיק. על בית-המשפט להוסיף ולבדוק את התשתית הראייתית, שהייתה לפני הגשת כתב האישום לבית-המשפט. רק כך יוכל להגיע לכלל מסקנה אם היה ואם לא היה יסוד להאשמתו של פלוני בדין פלילי.

העילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" בסעיף 80(א) לחוק, מטרתה להרחיב את מסגרת המקרים בהם יינתן פיצוי לנאשם שזוכה, והיא מקנה לבית-המשפט שיקול-דעת רחב לעניין פיצוי ושיפוי. עם זאת, על בית-המשפט להפעיל את שיקול-דעתו ולאזן בין מכלול השיקולים הניצבים בפניו, ובהם הגנה על זכויות הנאשם והצורך לפצותו או לשפוטו בגין הפגיעה בו עקב האישום; אל מול האינטרס הציבורי שבהעמדת עבריינים לדין בהתקיים ראיות מספיקות לאישום, בלא הרתעת יתר של התביעה.

יודגש, כי אפילו מתקיימות שתי העילות אין בית המשפט מחויב לפסוק הוצאות או פיצויים, אלא סמכותו היא סמכות רשות.

ביחס לעבירות תעבורה נקבעו הדברים הבאים על ידי כבוד **השופט ביניש (כתוארה אז) בע"פ 1382/00 עמית בן ארויה נ' מדינת ישראל פ"ד נו(4), 714, עמ' 719-720**;

זכותו של אדם לבחור במשפט, ולהילחם על חפותו גם בעבירת תעבורה. ואולם הבוחר להישפט נוטל על עצמו סיכוי לזיכוי אל מול סיכון שיהיה עליו לשאת בהוצאות משפטו: אם יזוכה תוך קביעה שלא עבר עבירה - כגון אם יתברר כי המעשה לא היווה עבירה, או שהנאשם לא היה מי שביצע את העבירה והוא הועמד לדין ברשלנות או בשל טעות טכנית או בירוקרטית - כי אז ניתן להניח שככלל, ובכפוף לנסיבותיו של כל מקרה, יזכה הוא בשיפוי בגין הוצאות הגנתו. מאידך גיסא, במקרים בהם זוכה הנאשם זיכוי "טכני" מחמת היעדר הוכחה - כגון כאשר לא הצליחה התביעה להביא עד מרכזי או כאשר לא נמצאה הראיה הטובה ביותר להוכחה, בלא קביעה פוזיטיבית כי הנאשם לא ביצע את העבירה - הרי ככלל ובהעדר נסיבות חריגות כגון התרשלנות של ממש מצד התביעה, לא ישופה הנאשם בגין הוצאותיו. זוהי בעינינו נוסחת האיזון הראויה בין זכותו של אדם להגנה במשפט לבין האינטרס הציבורי. אם לא נאמר כן, עלולים אנו לעודד התדיינות ולסכל את מטרת המחוקק לפישוט ולקיצור הליכים בעבירות תעבורה, כחלק מהלחימה בעבירות תנועה"

ביחס לאמת המידה הראויה נקבעו הדברים הבאים על ידי **כבוד השופט דורנר בע"פ 4466/98 - ראמי דבש נ' מדינת ישראל ואח' . פ"ד נו(3), 73, עמ' 134-135**;

"אמת-המידה הראויה לתשלום של הוצאות-משפט ופיצויים לנאשמים שזוכו בדין היא סוג הזיכוי, אם מן הספק הוא, או מוחלט. זיכוי מוחלט, שיקנה לפי אמת-מידה זאת זכות לתשלום, הינו בין אם מלכתחילה לא היה יסוד להגשת כתב-האישום, ובין אם בדיעבד התברר כי כך המצב.

אמת-מידה זו מתיישבת עם תכליתו של סעיף 80 לחוק"ו.

ברע"פ 4121/09, שגיא נ' מדינת ישראל, סקר בית המשפט העליון את ההלכה הנוהגת באשר להטלת הוצאות הגנת נאשם על המדינה, בהקשר להליך בבית המשפט לתעבורה וקבע כך:

"מנוסח סעיף 80 לחוק העונשין עולות שתי עילות שבהתקיימן עשוי נאשם אשר זוכה בדין לזכות בפיצוי. העילה האחת, עניינה כי לא היה יסוד להאשמתו של הנאשם, ואילו השניה עניינה בכך שהתקיימו "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" ... אולם חשוב להדגיש כי "גם מי שחלף על פני אחת משתי משוכות אלה אינו זכאי לפיצוי אוטומטי. לשון הסעיף קובעת כי בית המשפט 'רשאי (... לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מאסרו או מעצרו"'. סעיף זה הוא אתר של איזון בין שיקולים נוגדים. מחד יש להביא בכלל חשבון הנזק שנגרם לנאשם בעקבות ההליך הפלילי שנכפה עליו... הליך פלילי מביא עמו פעמים רבות גם פגיעה בקניינו של הנאשם, באשר הוא כרוך ברגיל בעלויות כספיות ניכרות, בין אם על שום הצורך לממן את הוצאות ההגנה המשפטית, בין אם לאור פגיעה אפשרית ביכולת ההשתכרות של הנאשם, לאורך המשפט ולפעמים גם לאחריו. מאידך, יש להביא בכלל חשבון את האינטרס הציבורי המשמעותי באכיפת החוק. לציבור בכללותו יש אינטרס משמעותי כי גורמי אכיפת החוק יעשו את מלאכתם נאמנה ללא חשש, למען שמירתה של מדינת ישראל כמדינת חוק".

מן הכלל אל הפרט:

אשר לעילה הראשונה, בית המשפט העליון בפרשת שגיא הנ"ל קבע כי :

"העילה "לא היה יסוד להאשמה" היא עילה מתוחמת צרה ודווקנית ביותר. הטוען לקיומה של עילה זו צריך להוכיח "מצב קיצוני של אי סבירות בולטת" בהעמדתו לדין ולא די בחוסר סבירות סתם .. גישתו של בית משפט זה היא שלרשויות התביעה מרחב שיקול דעת רחב ביותר בבחינת הראיות, ולכן התערבותו של בית משפט זה בשיקול הדעת של רשויות התביעה בדבר חומר הראיות תהא מצומצמת מאד, ותתאפשר רק מקום בו העמדה בדבר משקל הראיות תהא בלתי סבירה בעליל ובאופן קיצוני".

במקרה זה לא מצאתי כי מתקיים "מצב קיצוני של אי סבירות בולטת" ברישום הדו"ח למבקש, וכן לא מתקיים מצב של אי סבירות בולטת בהגשת הדו"ח ככתב אישום לבית המשפט.

זאת ועוד, מאחר ונרשמה התייחסות של השוטר בדו"ח לעניין הנהיגה אולם מצאתי כי נוכח נטל הראיה המוטל על המאשימה בתיקים פליליים נוצר ספק המחייב את זיכוי של המבקש, אני סבור כי לא ניתן לקבוע כי בכל שלב בניהול התיק על ידי התביעה המשטרית נוצר מצב שבו מתקיים "מצב קיצוני של אי סבירות בולטת" בהמשך ההליכים.

באשר לעילה השנייה בדבר "נסיבות אחרות המצדיקות" פיצוי, קבע בית המשפט העליון בפרשת שגיא, כי עילה זו: **"מתאפיינת בעמימות שנועדה להקנות לבית המשפט שיקול דעת רחב האם יש מקום להעניק פיצוי לנאשם שזוכה... ישנם שלושה סוגים של נסיבות: נסיבות שעניינן הליכי-המשפט בכללם; אופי זיכוי של הנאשם ונסיבותיו האישיות של הנאשם (נסיבות חיצוניות למשפט)".**

הליכי המשפט:

המבקש טוען כי נגרם לו עינוי דין עקב ניהול משפטו ובמיוחד עקב ההחלטה בדבר פסילה מנהלית של הקצין, שפסל את רישיון הנהיגה שלו למשך 30 יום (רישיונו הוחזר כעבור כחודש וחצי).

אכן ניהול תיק פלילי כנגד המבקש פוגע בו, משבש את שגרת חייו, כשם שהוא פוגע בכל נאשם שמוגש נגדו כתב אישום פלילי. לעניין זה יש לזכור כי חומרת העבירות המיוחסות למבקש מצדיקה פגיעה מסוימת בשגרת חייו של המבקש.

אשר לפסילה המנהלית של רישיון הנהיגה, לעניין זה קיימת חקיקה ספציפית. המחוקק הביע דעתו באופן ברור כי ללא קשר לשאלת האשמה בתיק העיקרי, כאשר מוגש כתב אישום בעבירה חמורה ומסכנת ציבור של נהיגה בשכרות, בהתקיימם של ראיות לכאורה ומסוכנות, בסמכות קצין המשטרה לפסול את רישיון הנהיגה של הנהג, כאמצעי מניעה על מנת למנוע סכנה מהציבור.

אין מדובר בעונש או במקדמה על חשבון העונש. מדובר באמצעי שנועד להגן על שלום הציבור. אני סבור כי בנסיבות המקרה שבפני הונחו בפני הקצין ראיות מספיקות "לכאורה" וכן בהתחשב בנסיבות ובעברו התעבורתי של המבקש היה מקום להניח כי המשך הנהיגה באותו שלב מסכנת את הציבור ומכאן שהחלטתו היתה בדין.

יש לזכור עניין זה כי למרות שהוגשה בקשה להמשך הפסילה עד תום ההליכים, בית המשפט לאחר דיון מצא שלא להאריך את הפסילה מעבר ל-30 ימי פסילה אותם ריצה המבקש.

אופן זיכוי המבקש:

יש לזכור כי המבקש זוכה מחמת הספק. אין מדובר בזיכוי מלא.

הנימוק העיקרי לזיכוי היה רישום לקוי של השוטר שלא פירט באופן ברור את העובדה כי לטענתו הבחין במבקש נוהג ברכב בטרם עצר אותו והסתפק בציון אגבי של עובדה זו כשכתב כפי שהובא לעיל בהרחבה כי ביקש מהמבקש לצאת מהרכב - "אותו ראיתי נוהג".

בנסיבות אלו אינני מוצא כי היה בזיכוי של המבקש דבר המצדיק פסיקת הוצאות.

נסיבות אישיות של המבקש:

המבקש עורך דין במקצועו, טוען כי נגרמה לו עוגמת נפש וכן במידה מסוימת כנראה גם "בושה" מהאירוע כולו. המבקש לדבריו עורך דין בעל וותק של כ-24 שנים, הושפל על לו עוול בכפו, נשללה ממנו זכות התנועה כאשר רישונו נפסל למשך כחודש וחצי עד שהרישיון הושב לו על ידי בית משפט (בדיון בבקשה לפסילה עד תום ההליכים).

המבקש טוען כי נאלץ בנוסף להפקיד את רכבו במחסן ערובה במשך 30 יום, מאחר והרכב הושבת מיד לאחר המקרה על ידי קצין המשטרה ל-30 יום וכתוצאה מכך נאלץ לשאת בהוצאות התניידות ולחווות שוב עוגמת נפש ובזבוז זמן יקר.

המבקש טוען כי כל האירוע מקורו במצב קיצוני של אי שביעות מוחלטת וכתוצאה מטעות חמורה של השוטר נפגע בכיסו ובחירותו.

לעניין זה, למרות עוגמת הנפש שנגרמה בוודאי למבקש, אינני סבור כי בנסיבות, במיוחד לאחר שהמבקש זוכה בבית המשפט, יש בנסיבותיו האישיות של המבקש כאמור כדי להצדיק פסיקת פיצויים.

כנגד המבקש הועלו חשדות מבוססים, שנבחנו בבית המשפט, למבקש ניתן יומו ובסיומו של ההליך זוכה מחמת הספק.

אני סבור כי האינטרס הציבורי של מניעת מסוכנות וחקר האמת מחפים וגוברים במקרה זה על הפגיעה במבקש.

ראוי להביא עוד מדברי בית המשפט העליון בפרשת שגיא:

"בסיכומי של דבר, חשוב לחזור ולהדגיש כי סעיף 80 נוקט בנוסח כי בית המשפט "רשאי" לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו. המילה רשאי איננה בגדר סרח עודף מילולי מיותר, היא באה לסייג ולהקנות לבית המשפט שיקול דעת בגדרי סעיף 80, בו שיקולים רבים מתחרים על הבכורה, ולמתן הפיצוי יכולות להיות השלכות רחב שיש להביא בכלל חשבון".

בנסיבות שפורטו לעיל, לא מצאתי כל טעם המצדיק הטלת הוצאות על המשיבה.

לאור כל האמור לעיל, הבקשה נדחית.

זכות ערר כחוק.

ההחלטה תפורסם בנט והמזכירות תשלח החלטה זו לצדדים.

ניתנה היום, ד' כסלו תש"פ, 02 דצמבר 2019, בהעדר
הצדדים.